

Agnieszka Tambor

Jolanta Tambor

(Nie)codzienny polski

Operacje
na językach

(NIE)CODZIENNY
POLSKI

Operacje na językach

Agnieszka Tambor
Jolanta Tambor

(NIE)CODZIENNY
POLSKI

Operacje na językach

Seria wydawnicza:
(NIE)CODZIENNY POLSKI

Recenzentka:
MAŁGORZATA KITA

Autorzy ćwiczeń:
AGNIESZKA TAMBOR
JOLANTA TAMBOR

oraz

EMILIA BAŃCZYK
DOMINIKA CIAPA
ANNA CZERWIŃSKA
OLIWIA DUCH
KAROLINA GRABOŃ
WIOLETTA HAJDUK-GAWRON
KRZYSZTOF LEWANDOWSKI
AGNIESZKA MADEJA
MARIA RUDNICKA-MYŚLIĆKA
JOANNA SAMP-SZULC
MAŁGORZATA SMERECZNIK
SYLWIA SOBIŁO

Projekt okładki i szaty graficznej:
MAREK FRANCIK

Posiadanie kompetencji językowej powiązane jest z procesem internalizacji gramatyki, jej kształcenie powinno być integralną cechą kształcenia językowego. Rozwijanie takich umiejętności pozwala na lepsze opanowanie języka i łatwiejsze operowanie nowymi, nieznanymi strukturami.

Publikacja powstała w ramach projektu „Kompetencja językowa-innowacja zadaniowa”. Projekt jest realizowany w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach i finansowany przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej w ramach programu Promocja Języka Polskiego.

NARODOWA AGENCJA
WYMIANY AKADEMICKIEJ

www.polskapolkafilmowa.pl
www.sjkip.us.edu.pl

Katowice 2024
Wydawnictwo Gnome
tel. 603 370 713
<https://wydawnictwognome.pl>
ISBN 978-83-63268-77-0

SPIS TREŚCI

SZTUCZNE JĘZYKI	7
-----------------	---

JĘZYKI OBCE	16
-------------	----

JĘZYKI, GWARY, DIALEKTY	38
-------------------------	----

KLUCZ	41
-------	----

Sztuczne języki	41
-----------------	----

Języki obce	46
-------------	----

Języki, gwary, dialekty	51
-------------------------	----

SZTUCZNE JĘZYKI

1. W zadaniu podano wyrazy w wymyślonym języku, jednak opartym na gramatyce języka polskiego. Proszę wybrać, do których kategorii gramatycznych języka polskiego mogą należeć, a do których nie.

a) chrzęścikoję

mianownik liczby pojedynczej rodzaju neutralnego (nijakiego)	tak	nie
dopełniacz liczby pojedynczej rodzaju neutralnego (nijakiego)	tak	nie
mianownik liczby mnogiej rodzaju neutralnego (nijakiego)	tak	nie
narzędnik liczby pojedynczej rodzaju żeńskiego	tak	nie
biernik liczby pojedynczej rodzaju żeńskiego	tak	nie
1. osoba liczby pojedynczej czasu teraźniejszego	tak	nie
3. osoba liczby mnogiej czasu teraźniejszego	tak	nie
1. osoba liczby pojedynczej czasu przyszłego	tak	nie
3. osoba liczby pojedynczej czasu przyszłego	tak	nie
1. osoba liczby pojedynczej czasu przeszłego	tak	nie

b) kastorkota

1. osoba liczby pojedynczej czasu teraźniejszego	tak	nie
2. osoba liczby pojedynczej czasu teraźniejszego	tak	nie
3. osoba liczby pojedynczej czasu teraźniejszego	tak	nie
mianownik liczby pojedynczej rodzaju żeńskiego	tak	nie
biernik liczby pojedynczej rodzaju żeńskiego	tak	nie
mianownik liczby mnogiej rodzaju neutralnego (nijakiego)	tak	nie
dopełniacz liczby pojedynczej rodzaju neutralnego (nijakiego)	tak	nie
dopełniacz liczby mnogiej rodzaju neutralnego (nijakiego)	tak	nie
biernik liczby mnogiej rodzaju neutralnego (nijakiego)	tak	nie
wolacz liczby mnogiej rodzaju neutralnego (nijakiego)	tak	nie

c) nasterkuści

mianownik liczby pojedynczej rodzaju żeńskiego	tak	nie
dopełniacz liczby pojedynczej rodzaju żeńskiego	tak	nie
celownik liczby pojedynczej rodzaju żeńskiego	tak	nie
biernik liczby pojedynczej rodzaju żeńskiego	tak	nie
narzędnik liczby pojedynczej rodzaju żeńskiego	tak	nie
miejszownik liczby pojedynczej rodzaju żeńskiego	tak	nie
dopełniacz liczby mnogiej rodzaju męskiego	tak	nie
celownik liczby mnogiej rodzaju męskiego	tak	nie
biernik liczby mnogiej rodzaju męskiego	tak	nie
2. osoba liczby pojedynczej czasu teraźniejszego	tak	nie
3. osoba liczby pojedynczej czasu teraźniejszego	tak	nie

2. Proszę utworzyć poprawne formy mianownika wskazanych form wymyślonego języka opartego na polskiej gramatyce.

- pościgutcią (narzędnik, lp., r.ż.) -
- pościgutem (narzędnik, lp., r.m.) -
- o pościgucie (miejszownik, lp., r.ż.) -
- o pościgucie (miejszownik, lp., r.m.) -
- o pościgucie (miejszownik, lp., r.n.) -

3. Proszę uzupełnić brakujące formy odmiany czasowników wymyślonego języka opartego na polskiej gramatyce (w rodzaju żeńskim).

ja	ty	ona	my	wy	one
wyściersiwam					
koszkalitnę				koszkalitniecie	
ściem				ściecie	
					siwisiałą
	śnieś				

4. W zdaniu z wymyślonego języka – opartego na polskiej gramatyce – proszę wskazać orzeczenia (czasowniki w formie osobowej) i odmienić je przez osoby.

Nadściurniawam trześne wigždygi. -

Przedleźnicisz ślizgawie w sztyczyznej siaści. -

Siuczyk odblinisze sztawnym siczkciem. -

	-ę, -esz	-ę, -isz/-ysz	-m, -sz
ja			
ty		przedleźnicisz	
on, ona, ono		przedleźnici	
my		przedleźnicimy	
wy			
one, oni			

5. Proszę odpowiedzieć na pytania dotyczące form wymyślonego języka opartego na polskiej gramatyce.

Waszkarek poždygał wszpatny ziakolec. Naścipaczkał w badziule kićmiorkiem. Zaśmietroczył z dziajackiem w bądziolce i śmysnął do bilga. Odciszczone trzepce wcisły do waszkarkowego żartca. Wyźmilęzie od ciegorków do biźgów i poždzi do bądziolki, a bilg wśmiecnie na trzepcu. Waszkarek szmyrtnął pośmusznego ścięska i wszpatnego ziakolca, a wyźmilężone sitki odśmięgły sicznie.

a) W jaki sposób odśmięgły sitki?

b) Co poždygał waszkarek?

c) Jaki był ścięsek?

d) Co waszkarek zrobił ścięskowi?

e) Czym naścipaczkał waszkarek?

f) Gdzie zaśmietroczył waszkarek?

- g) Czyj był żartec?
- h) Co zrobi bilg?
- i) Kto był wszpatny?
- j) Co ktoś odciszczył?

6. Proszę uzupełnić brakujące formy odmiany czasowników w różnych czasach i trybach oraz bezokolicznik wymyślonego języka opartego na polskiej gramatyce (w rodzaju żeńskim).

bezokolicznik	ja	ty	ona	my	wy	one
olijać	olijam					
	odrsnę				odrsniecie	
	otnę			otnimy		
potnijać						potnijały
	-----	naccij				niech nacczą

7. Proszę uzupełnić brakujące formy czasowników w wymyślonym języku opartym na polskiej gramatyce.

a) wstrzęsywać

wstrzęsuję	wstrzęsywałem
wstrzęsujesz	
	wstrzęsywał
wstrzęsują	

czas przyszły – 1. osoba liczby pojedynczej:

b) wstrząsnąć

wstrząsnę	
	wstrząsnąłeś
	wstrząsnął
wstrząsnęliśmy	
wstrząsnęście	

tryb rozkazujący – 2. osoba liczby pojedynczej:

c) ćwirkowadzić

	ćwirkowadziłeś
ćwirkowadzi	ćwirkowadził
ćwirkowadzą	ćwirkowadzili

czas przyszły – 2. osoba liczby mnogiej:

d) ćwirkowadzać

ćwirkowadzamy	
ćwirkowadzacie	ćwirkowadzałyście
ćwirkowadzają	ćwirkowadzały

tryb rozkazujący – 2. osoba liczby pojedynczej:

8. Proszę uzupełnić brakujące formy czasowników w wymyślonym języku opartym na polskiej gramatyce.

a) **blizgować**

blizguję	blizgowałam
blizgujecie	

czas przyszły – 2. osoba liczby pojedynczej:

b) **blizgnąć**

blizgniesz	
	blizgnął
blizgniecie	

tryb przypuszczający/warunkowy – 1. osoba liczby pojedynczej:
.....

c) **ściścić**

ściścisz	
	ściściła
ściścisz	

tryb rozkazujący – 2. osoba liczby mnogiej:

d) ścisnąć

ściscacie	
ściscają	ściscali

tryb przypuszczający/warunkowy
– 2. osoba liczby mnogiej rodzaju męskoosobowego:
.....

9. Proszę wskazać podmiot, orzeczenie i dopełnienie bliższe.

Śmizkojny przesilitek strzyżga waszkaszkoja w sielitku.

podmiot:

dopełnienie bliższe:

orzeczenie

10. Proszę wskazać części zdania w przykładach w wymyślonym języku opartym na polskiej fleksji i składni.

Wysimlazny kejtraniarz poździ wiźdomną szeżgę w sielitku.

podmiot:

dopełnienie bliższe:

orzeczenie:

Kośmiazgam z ciaszkaniem i mitściami ciesząc.

orzeczenie:

okolicznik (sposobu):

11. W podanym zdaniu proszę znaleźć rzeczownik w rodzaju żeńskim w liczbie pojedynczej i odtworzyć jego odmianę.

Przyśmiłaj gęściatę brzdęsną i kluzgaj dziarniśnie i ślusko.

M.	
D.	
C.	
B.	
N.	
Ms.	
W.	

12. Proszę odpowiedzieć na pytania.

W białodrzewiu jaśnie dzień słoneczno,
Miodzie złoci białopalem żyśnie,
Drzewia pełni pszczelą i pasieczną,
A przez liście kraśnie pęk słowiśnie.
A gdy sierpiec na niebłoczcu łyście,
W cieniu ciemnie jeno niedośpiewy.
W białodrzewiu ćwirnie i srebliście
Słodzik słowi słowisieńkie ciewy.
(Julian Tuwim: *Słowisień*)

Jak kraśnie pęk?

Co robi sierpiec?

Co słodzik słowi?

Jakie są ciewy?

Gdzie łyście sierpiec?

13. W ćwiczeniu podano zdania w wymyślonym języku opartym na gramatyce języka polskiego. Proszę wskazać te, które realizują wymienione kategorie gramatyczne i podkreślić wyraz, o który pytamy.

1. Brzysisz z Punianką do plusiegu?
2. Poszkołsiamy z kosliponiadem w szymkludzie.
3. Przyśmiłaj geścianę brzdeśną i kluzgaj dziarniśnie i ślusko.
4. Buździo przyślił maska, blaśladłszy wrzęchem w stosie.
 - a) zdanie ma dopełnienie bliższe w rodzaju żeńskim
 - b) zdanie ma orzeczenie w 2. osobie czasu teraźniejszego
 - c) zdanie ma okoliczniki wyrażone przysłówkami
 - d) zdanie ma orzeczenie w trybie rozkazującym
 - e) w zdaniu jest imiesłów uprzedni
 - f) w zdaniu jest przydawka przymiotna w bierniku

a)	b)	c)	d)	e)	f)
					(c)

14. Proszę uzupełnić brakujące formy czasowników wymyślonego języka opartego na polskiej gramatyce (w rodzaju żeńskim).

bezokolicznik	ja	ty	ona	my	wy	one
przestrzawać	przestrzewam	4	8	przestrzewamy	przestrzewacie	17
1	ostnę	5	9	ostniemy	ostniecie	18
pścić	pszczę	pścisz	10	pścimy	13	19
2	ściem	6	11	ściemy	14	ściedzą
kiwisilać	3	kiwisilasz	12	kiwisilamy	15	kiwisilają
owdzieć	-----	7	niech owdzie	owdziejmy	16	20

15. Proszę odmienić przez osoby występujący w podanym zdaniu czasownik:

Torebka mi rękę brokaci.

JĘZYKI OBCE

1. Proszę połączyć w pary polskie słowo pochodzenia obcego i jego źródło obcojęzyczne.

1.	burmistrz	a)	braccialeto
2.	szezlong	b)	Bürgermeister
3.	gorset	c)	kazak
4.	bransoleta	d)	joystick
5.	jedwab	e)	dialogus
6.	kontener	f)	chaise longue
7.	dżojstik	g)	columnae
8.	dylizans	h)	hedvábí
9.	kozak	i)	corset
10.	kolumna	j)	diligence
11.	dialog	k)	container

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
b										

2. Proszę połączyć w pary polskie słowo pochodzenia obcego i jego źródło obcojęzyczne.

1.	kuskus	A	brána
2.	szofer	B	Bürgermeister
3.	brama	C	atramentum
4.	kalafior	D	pohan
5.	atrament	E	alkaskas
6.	akwarela	F	ottica
7.	burmistrz	G	acquerello

8.	dylizans	H	chauffeur
9.	optyka	I	cavolfiore
10.	poganin	J	diligence

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
						B			

3. Proszę połączyć w pary polskie słowo pochodzenia obcego i jego źródło obcojęzyczne.

1.	lemoniada	A	al-kimijā
2.	gilotyna	B	asparagi
3.	alchemia	C	tabouret
4.	kawa	D	orangeade
5.	hejnał	E	qajdani
6.	szparagi	F	guillotine
7.	taboret	G	palazzo
8.	oranżada	H	qahwa
9.	kajdany	I	hajnal
10.	pałac	J	limonata

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
J									

4. Proszę połączyć w pary polskie słowo i jego włoski odpowiednik.

1.	pieprz	A	cavolfiore
2.	cebula	B	broccoli
3.	kalarepa	C	pomodoro
4.	pomidor	D	pepe
5.	bazylia	E	sedano
6.	tymianek	F	cavolo rapa
7.	brokuł	G	cipolla
8.	seler	H	basilico
9.	kalafior	I	cannella
10.	cynamon	J	timo

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
D									

5. Proszę połączyć w pary polskie słowo i jego francuski odpowiednik.

1)	gabinet	a)	parfum
2)	majonez	b)	abat-jour
3)	makijaż	c)	ballerines
4)	baleriny	d)	prestige
5)	perfumy	e)	bijou
6)	abażur	f)	maquillage
7)	prestiz	g)	cabinet
8)	biżuteria	h)	mayonnaise

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
g							

6. Proszę połączyć w pary polskie i angielskie słowa.

1.	konsekwencja	A	wersja
2.	budynek	B	informacja
3.	version	C	telewizja
4.	television	D	consequence
5.	information	E	building
6.	lider	F	garaż
7.	nose	G	democracy
8.	mission	H	misja
9.	demokracja	I	leader
10.	garage	J	nos

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
D									

7. Proszę połączyć w pary polskie i arabskie słowa.

1.	cukier	A	ruz / ruzz (رز)
2.	Sahara (pustynia)	B	finzaan / finzān (فنجان)
3.	ryż	C	sahra / sahrā' (صحراء)
4.	żyrafa	D	sukkar (سكر)
5.	filizanka	E	ziraafa / zirāfa (زرافة)

1.	2.	3.	4.	5.
D				

8. Proszę spróbować się domyślić, od jakich polskich słów pochodzą następujące polonizmy (zapóżyczenia z języka polskiego) w językach obcych.

- a) powit -
- b) wybytnyj -
- c) smîntîñă -
- d) pereszkoda -
- e) grense -
- f) povidla -

9. Proszę spróbować się domyślić, co znaczą w języku polskim słowa i wyrażenia występujące w języku ukraińskim.

- a) sereda -
- b) ranok -
- c) wczora -
- d) szokolad -
- e) restoran -
- f) muzey -
- g) tualet -

12. Proszę spróbować się domyślić, co znaczą w języku polskim słowa występujące w języku ukraińskim.

- a) sestra -
- b) vesna -
- c) ja beru -
- d) ja nesu -
- e) aneł -
- f) lito -
- g) pidmitaty - *zamiatać*
- h) litaty -
- i) pisnia -
- j) mira -

13. Na podstawie podanych przykładów proszę opisać zasadę odpowiedniości brzmieniowej w językach polskim i ukraińskim.

○	Jeśli w języku polskim w wyrazie występuje samogłoska, która
○	w rodzinie tego wyrazu lub w jego odmianie wymienia się na samogłoskę,
○	to w języku ukraińskim w odpowiedniku pojawia się samogłoska
○	Jeśli natomiast
○
○
○
○
○
○

14. W polskich kalendarzach tydzień rozpoczyna się od poniedziałku, w portugalskich – od niedzieli. Proszę przyporządkować odpowiednio nazwy dni tygodnia.

segunda-feira, terça-feira, quarta-feira, quinta-feira, sexta-feira, sábado

1	2	3	4	5	6	7
poniedziałek		środa			sobota	
						domingo

15. Według 1. koniugacji w języku portugalskim odmieniają się czasowniki zakończone na -ar (np. comprar 'kupować'): *compro, compras, compra, compramos, comprais, compram*. Proszę wymyślić, jakie końcówki mogą/powinny obowiązywać w koniugacji 2., zawierającej czasowniki zakończone na -er i odmienić czasowniki *beber* 'pić', *cantar* 'śpiewać', *comer* 'jeść'.

końcówki 1. kon.	końcówki 2. kon.	beber	cantar	comer

16. Do nazw organów wewnętrznych człowieka proszę dopasować ich czeskie odpowiedniki:

1) plíce, 2) žaludek, 3) srdce, 4) průdušky, 5) žlučník,
6) močový měchýř, 7) tenké střevo, 8) tlusté střevo, 9) játra, 10) ledvina

pluca	
oskrzela	

serce	
żołądek	
woreczek żółciowy	
nerki	
wątroba	
jelito grube	
jelito cienkie	
pęcherz	

17. Wiedząc, że w języku hiszpańskim *mesa* to 'stół', a *mesas* to 'stoły', *mujer* to 'kobieta', a *mujeres* to 'kobiety', *voz* to 'głos', a *voces* to 'głosy', proszę utworzyć liczbę mnogą.

dedo (palec)

actriz (aktorka)

lápiz (ołówek)

flor (kwiat)

pez (ryba)

pie (stopa)

aviador (lotnik)

perro (pies)

actor (aktor)

chica (dziewczyna)

18. Wiedząc, że języku hiszpańskim *mesa* to 'stół', a *mesas* to 'stoły', *mujer* to 'kobieta', a *mujeres* to 'kobiety', *voz* to 'głos', a *voces* to 'głosy', proszę utworzyć liczbę mnogą.

gato (kot)

juez (sędzia)

caballo (koń)

flor (kwiat)

pez (ryba)

torre (wieża)

hotel (hotel)

chico (chłopiec)

silla (krzesło)

casa (dom)

19. Proszę uzupełnić tabelę odmiany regularnych czasowników hiszpańskich.

bailar (tańczyć)	cantar (śpiewać)	estudiar (uczyć się)	beber (pić)	correr (biegać)	vivir (mieszkać)	partir (dzielić)
bailo	canto		bebo			parto
		estudias		corres		partes
	canta				vive	
bailamos			bebemos		vivimos	
bailáis				corréis		partís
		estudian	beben			parten

Na podstawie której formy można odtworzyć z pewnością bezokolicznik?

.....

20. Proszę uzupełnić tabelę odmiany regularnych czasowników hiszpańskich.

hablar (rozmawiać)	cantar (śpiewać)	bailar (tańczyć)	beber (pić)	comer (jeść)	vivir (mieszkać)	abrir (otwierać)
hablo		bailo	bebo			abro
	cantas			comes	vives	
	canta					abre
hablamos			bebemos		vivimos	
habláis				coméis		abris
		bailan	beben			abren

21. Znając następujące wyrazy w języku litewskim: *tortas, baras, autobusas, sunus, medus, galva, wysznia, liepa* (*tort, bar, autobus, syn, miód, głowa, wiśnia, lipa*), proszę odpowiedzieć na pytania.

a) Jaką końcówkę/Jakie końcówki mają w języku litewskim rzeczowniki rodzaju męskiego?

.....

b) Jaką końcówkę/Jakie końcówki mają w języku litewskim rzeczowniki rodzaju żeńskiego?

.....

22. Jeśli w języku litewskim odmiana wyrazu 'okno' brzmi: *langas, lango, langui, langą, langų, lange, lange*, a w języku łotewskim odmiana wyrazu 'przyjaciel': *draugs, drauga, draugam, draugu, draugu, draugā, draugs*, to proszę odmienić łotewski wyraz *suns* 'pies' i litewski wyraz *kovas* 'marzec'.

suns

C.; Ms.;

M.; B.; W.;

D.; N.;

kovas

C.; Mc.;

M.; B.; W.;

D.; N.;

23. Wiedząc, że przestawka (metateza) to proces, w którym prasłowiańskie grupy głosek -or-; -er-/-el- między spółgłoskami w językach wschodniosłowiańskich zmieniły się w pełnogłos, czyli głoska -r-; -l-/-ł- została otoczona samogłoskami, w języku polskim zmieniły się w -ro-/-ró-, -rze-/-rzo-; -le-/-ło-, a w językach południowosłowiańskich oraz w czeskim i słowackim zmieniły się w -ra-, -re-; -la-, proszę podane wyrazy polskie (używane w języku polskim) wstawić do odpowiedniej rubryki.

czereda, portki, brzeg, trzoda, czeremcha, czereśnia, czerstwy, Władysław, Włodzimierz, głos, droga, własny, właściwy, Bałtyk, król, Karol, groch, brona, brama, stróż, straż, Karwina, władza, włodarz, włości, czerep, horodniczy, brzoza, brzezina, pergamin, warstwa

Zachodniosłowiański rozwój metatezy (wyrazy typowo polskie)	Wschodniosłowiański rozwój metatezy (zapożyczenia z języków wschodnio- słowiańskich)	Południowosłowiański rozwój metatezy (zapo- życzenia z języków południowosłowiań- skich lub z czeskiego)	Wyrazy, w których nie występuje rozwój metatezy

24. Na podstawie tekstu polskiego oraz tekstów: czeskiego, słowackiego i słoweńskiego proszę wpisać do tabeli właściwe słowa (wg www.slavic.network.us.edu.pl).

polski
A.A. Milne: *Kubuś Puchatek* (fragment)

– Co ty na to, żeby coś przekąsić?

Puchatek zawsze lubił przekąsić małe co nieco o jedenastej rano, więc bardzo był rad, widząc, że Królik wyciąga talerze i kubki. A gdy Królik spytał:

– Co do chleba, miód czy mleko skondensowane? – był tak przejęty, że powiedział:

– I to, i to! – A potem, żeby nie wyjść na żarłoka, dodał:

– Ale proszę cię, nie zwracaj sobie głowy chlebem!

Potem zaś przez długi czas nie mówił nic... Aż w końcu mrucząc do siebie dość lepkim głosem, podniósł się, czule potrząsnął łapą Królika i oznajmił, że musi iść.

– Musisz? – spytał grzecznie Królik.

– Właściwie – powiedział Puchatek – mógłbym zostać trochę dłużej, gdyby... gdybyś... – i popatrzył wymownie w kierunku spiżarni.

– Prawdę powiedziawszy – rzekł Królik – to sam miałem właśnie wychodzić.

– Ee... no tak... To ja już sobie pójdę. Do widzenia.

– No to do widzenia. Jeśli jesteś pewien, że byś już nic nie zjadł.

– A jest jeszcze coś? – spytał szybko Puchatek.

czeski

A.A. Milne: *Medvídek Pú.*

Přeložila Hana Skoumalová. Praha 1965 (úryvek).

„Což takhle něco zakousnout?“

V jedenáct dopoledne si Pú vždycky dával něco menšího, a proto se s radostí díval, jak Králíček chystá talířky a džbánky, a když se Králíček zeptal: „Chceš k chlebu med nebo kondenzované mléko?“, byl tak vzrušen, že řekl: „Obojí,“ a pak, aby nevypadal tak chamtivě, dodal: „Ale s chlebem se neobtěžuj, prosím.“ A pak dlouho neříkal nic a konečně si začal pobroukávat trochu nejistým hlasem, vstal, stiskl Králíčkoví pracku a řekl, že už musí jít.

„Musíš?“ řekl Králíček zdvořile.

„Zůstal bych ještě chvíli,“ řekl Pú, „kdyby – kdybys –“ a díval se upřeně ke spížce.

„Abych řekl pravdu,“ řekl Králíček, „chtěl jsem sám právě odejít.“

„Tak tedy půjdu. Sbohem.“

„Tak sbohem, jestli ovšem opravdu už nic nechceš.“

„A máš ještě něco?“ zeptal se Pú rychle.

Králíček zdvihl pokličky a řekl: „Už nemám.“

„Vždyť jsem si to myslel,“ řekl Pú a pokýval hlavou. „Tak sbohem. Už musím jít.“

słowacki

A.A. Milne: *Macko Puf.*

Preklad Margita Příbusová. Bratislava 1988 (úryvok)

„Nedonesiem niečo pod zuby?“

O jedenástej doobeda si Puf rád trochu zajedol a veľmi sa potešil, keď videl, ako zajačik rozkladá po stole tanieriky a hrnčeky. Keď sa ho zajačik opýtal: „Chceš ku chlebu med či kondenzované mlieko?“, taký bol vzrušený, že mu odpovedal: „Obidvoje.“ A hneď nato, aby nevyzeral pažravý, doložil: „Ale s chlebom sa, prosím ťa, netráp.“ Potom hodnú chvíľu nepovedal nič. Neskoršie si začal už trochu lepkavým hlasom voľačo pomrmlávať, nakoniec sa zodvihol, srdečne stisol zajačikovi labku a oznámil mu, že už musí ísť.

„Naozaj musíš?“ príveto sa pýtal zajačik.

„Nuž,“ začal Puf, „aj by som ešte chvíľu ostal, keby... keby si...“ a uprene sa zahľad na dve-re komôrky.

„Aby som povedal pravdu,“ povedal zajačik, „aj ja som chcel práve odísť.“

„No tak ja už idem. Maj sa dobre.“

„Aj ty, ak už teda odo mňa nič nechceš.“

„A máš ešte niečo?“ ponáhlal sa s otázkou macko Puf.

Zajačik ponadvihoval pokrievky na hrncoch a povedal: „Nemám už nič.“

„Myslel som si to,“ pokýval Puf hlavou. „Tak sa maj, ja už musím ísť.“

słoweński

A.A. Milne: *Medvedek Pu*.

Prevod Nada Pantič-Starič. Ljubljana 1996 (odlomek)

Kaj praviš, bi kaj malega prigriznila?

Pu je zelo rad kaj malega prigriznil okoli 11h in se je zelo razveselil, ko je videl, da je Zajec začel urejati sklede in kozarce. In ko ga je Zajec vprašal:

– Med ali kondenzirano mleko s kruhom? – se je Pu tako vznemiril, da je zaklical:

– Oboje! – Potem pa se je prestrašil, da bodo mislili, da je požrešen, in je dodal:

– Ampak ne skrbi za kruh, lepo prosim!

In potem dolgo ni rekel ničesar več... Končno je, cmokaje z lepljivim jezikom, vstal, ljubez-nivo stresel Zajcu taco in rekel, da mora iti.

– Kaj res moraš? – je vljudno vprašal Zajec.

– E, dobro, – je rekel Pu, – lahko bi ostal še malo, če je še kaj... če boš ti... –

je govoril, medtem ko je pridno gledal proti vzdni omari.

– Pravzaprav bi jaz moral že iti ven – je rekel Zajec.

polski	czeski	słowacki	słoweński
miód			
niedźwiadek			
talerze, miski			
proszę			
spytał			

25. Proszę przyrzeć się poniższym tekstom, a następnie wykonać zamieszczone pod nimi zadania.

Richard Brautigan: *Łowienie pstrągów w Ameryce* (R. Brautigan: *Trout fishing in America*. London 1970) (fragment) – wg Slavic Network (www.slavic.network.us.edu.pl)

polski

– Słucham, co dla pana?

– Interesuje mnie ten potok z pstrągami, który jest wystawiony na sprzedaż – odpowiedziałem. – Proszę mi powiedzieć coś więcej. Jak go sprzedajecie?

– Na metry. Może pan kupić taki kawałek, jaki pan sobie życzy, albo może go pan kupić w całości. Dziś rano jakiś pan kupił 171 metrów! Chciał go podarować siostrzenicy na urodziny – powiedział sprzedawca. – Oczywiście wodospady sprzedajemy oddzielnie, no i choiny i ptaki, kwiaty, trawę i paprocie także sprzedajemy osobno. Kamienie dajemy gratis, jeśli ktoś kupi przynajmniej trzy metry potoku.

– A po ile jest ten potok? – spytałem.

– Jeden metr za dwadzieścia jeden dolarów i pięćdziesiąt centów – stwierdził. – To jest cena za pierwsze trzydzieści metrów. Dalsze kosztują już tylko piętnaście dolarów.

– A ile kosztują ptaki?

– Trzydzieści pięć centów za sztukę – odpowiedział. – Ale one są oczywiście z drugiej ręki. Żadnej gwarancji nie dajemy.

słoweński

“Želite, prosim?”

“Zanima me postrvji potok, ki ga imate na prodaj,” sem odgovoril. “Mi lahko poveste kaj več o tem? Kako ga prodajate?”

“Na metre. Lahko kupite takšen majhen košček, kakršen pač želite, lahko pa kupite vso neprodano zalogo. Danes zjutraj je prišel sem gospod in kupil 171 metrov. Podariti ga želi nečakinji za rojstni dan,” je povedal prodajalec.

“Seveda, slapove prodajamo posebej, pa drevesa in ptiče, cvetje, travo in praprot prodajamo tudi ločeno. Če kupite vsaj tri metre potoka, potem vam podarimo žuželke.”

“In po koliko prodajate ta potok?” sem vprašal.

“Meter po enaindvajset dolarjev petdeset,” je odgovoril. “To je cena za prvih trideset metrov. Potem stane meter samo petnajst dolarjev.”

“In koliko stanejo ptiči?”

“Petintrideset centov za kos,” je odgovoril. “Seveda pa so iz druge roke. Nobenega jamstva ne dajemo.”

słowacki

„Želáte si, prosím?”

„Zaujímam by ma ten pstruhový potok, čo ho máte na predaj,” odpovedal som. „Môžete mi povedať niečo bližšie? Ako ho predávajúte?”

„Na metre. Môžete si kúpiť taký malý kúsok, aký len chcete, alebo si môžete kúpiť celú zostávajúcu zásobu. Dnes ráno sem prišiel jeden pán a kúpil si 171 metrov. Chce ho dať neteri na narodeniny,” povedal predavač.

„Samozrejme, vodopády predávame osobitne, a stromy a vtáky, kvety, trávu a paprade predávame takisto extra. Hmyz dávame zadarmo, pokiaľ kúpite aspoň tri metre potoka.”

„A po koľko predávajúte ten potok?” spýtal som sa.

„Meter za dvadsaťjeden dolárov päťdesiat,” odpovedal. „To je cena za prvých tridsať metrov. Potom stojí meter už len pätnásť dolárov.”

„A koľko stoja vtáky?”

„Tridsaťpäť centov kus,” odpovedal. „Ale samozrejme, sú z druhej ruky. Nijakú záruku na ne nedávame.”

czeski

„Čím mohu sloužit?”

„Zajímá mě ten pstruhový potok v prodeji,” řekl jsem. „Můžete mi sdělit něco bližšího? Jak ho prodáváte?”

„Prodáváme ho na délku ve stopách. Můžete si vzít jen takový kousek, jaký se vám líbí, anebo můžete koupit vše, co zbylo na skladě. Dnes ráno přišel jeden zákazník a koupil si 563 stop. Chce ho dát neteri k narozeninám,” vysvětloval prodavač.

„Vodopády ovšem prodáváme zvlášť, a stromy, ptáky, květiny, trávu a papradí rovněž. Hmyz vám poskytneme zcela zdarma, zakoupíte-li si alespoň deset stop potoka.”

„Za kolik ten potok prodáváte?”

„Šest a půl dolarů za stopu,” informoval mě prodavač. „Tedy to je cena prvních sta stop. Další vás přijdou na pět dolarů.”

„Kolik stojí ptáci?” zajímal jsem se dál.

„Pětatřicet centů kus,” řekl prodavač. „Ale samozřejmě jsou použítí. Nemůžeme na ně poskytnout žádnou záruku.”

Proszę napisać:

Jak brzmi „pstrąg” po słoweńsku?

Jak brzmi „sprzedaż” po słoweńsku?

Jak brzmi „sprzedaż” po słowacku?

- Jak brzmi „kawałek” po czesku?
- Jak brzmi „kawałek” po słowacku?
- Jak brzmi „kawałek” po słoweńsku?
- Jak brzmi „sprzedawca” po czesku?
- Jak brzmią po słoweńsku „ptaki”?
- Jak brzmią po słowacku „kwiaty” i „trawy”?
- Jak brzmią po czesku „paprocie”?
- Jak brzmi wyrażenie „na urodziny” po słoweńsku?
- Jak brzmi wyrażenie „na urodziny” po czesku?
- „Dawać gwarancje” to po polsku inaczej ‘zaręczyć za coś’ – proszę wskazać w językach słowackim i czeskim wyraz, który potwierdza tę tezę.

26. Proszę przeczytać dialogi i odpowiedzieć na pytania (wg www.slavic.network.us.edu.pl).

POLSKI: Nie czuję się dobrze, boli mnie...

A: Dzień dobry, pani doktor!

B: Co panu dolega?

A: Nie czuję się dobrze. Mam podwyższoną temperaturę, boli mnie gardło, kaszlę i mam mocny katar.

B: Tak, ma pan zapalenie oskrzeli. Tu jest recepta. I musi pan dużo pić. Za tydzień proszę przyjść do kontroli.

A: Dziękuję, pani doktor. Do widzenia.

A: Do widzenia.

CZESKI: Necítím se dobře, bolí mě...

A: Dobrý den, paní doktorko!

B: Tak co vás trápí?

A: Necítím se dobře. Mám zvýšenou teplotu, bolí mě v krku, kašlu a mám silnou rýmu.

B: Ano, máte zánět průdušek. Tady je recept. A musíte pít hodně tekutin. Za týden přijďte na kontrolu.

A: Děkuji, paní doktorko, na shledanou.

B: Na shledanou.

SŁOWACKI: Necítim sa dobre, bolí ma...

A: Dobrý deň, pani doktorka!

B: Tak čo vás trápi?

A: Necítim sa dobre. Mám zvýšenú teplotu, bolí ma hrdlo, kašlem a mám silnú nádchu.

B: Áno, máte zápal priedušiek. Tu je recept. A musíte piť veľa tekutín. O týždeň prídte na kontrolu.

A: Ďakujem, pani doktorka. Dovođenia.

B: Dovođenia.

SŁOWEŃSKI: Ne počutim se dobro, boli me...

A: Dober dan, gospa doktor.

B: Kakšne težave imate?

A: Slabo se počutim. Imam vročino, boli me grlo, kašljam in iz nosa mi teče.

B: Angino imate. Tu je recept. Veliko morate piti. Čez en teden pridite na kontrolo, prosim.

A: Hvala. Nasvidenje.

B: Nasvidenje.

a) Jak brzmi „dzień dobry” po słoweńsku?

.....

b) Jak brzmi „temperatura” po czesku?

.....

c) Jak brzmi „gardło” po czesku?

.....

d) Jak brzmi „gardło” po słowacku?

.....

e) Jak brzmi „gardło” po słoweńsku?

.....

f) Jak brzmi „recepta” po słowacku?

.....

g) Jak brzmi „katar” po czesku?

.....

- h) Na podstawie czasownika „kaszeleć” proszę wskazać końcówkę 1. osoby lp w języku czeskim.
.....
- i) Na podstawie czasownika „kaszeleć” proszę wskazać końcówkę 1. osoby lp w języku słowackim.
.....
- j) Na podstawie czasownika „kaszeleć” proszę wskazać końcówkę 1. osoby lp w języku słoweńskim.
.....
- k) Proszę wskazać czeski wyraz, który pochodzi od tego samego rdzenia, co polskie słowo: „ciepło”.
.....
- l) Proszę wskazać słowacki wyraz, który pochodzi od tego samego rdzenia, co polskie słowo:
„strapienie”.
- m) Proszę wskazać słoweński wyraz, który pochodzi od tego samego rdzenia, co polskie słowo:
„ciec”.

27. „Jakie zielone są twoje liście” – fraza ta występuje także w innych językach. Proszę przeanalizować wyrazy z tych języków (podane w ćwiczeniu) i dopasować tę frazę do odpowiedniego języka.

francuski:	À bientôt! = do zobaczenia
czeski:	pošta = poczta
turecki:	iyi akşamlar = dobry wieczór
niemiecki:	Tür = drzwi
portugalski:	não = nie

język polski	jakie zielone są twoje liście
język	wie grün sind deine Bletter
język	jak zelené jsou vaše listy

język	à quel point tes feuilles sont vertes
język	quão verdes são suas folhas
język	yaprakların ne kadar yeşil

28. Wiedząc, że prastłowiańskie głoski sonantyczne *-l-*, *-r-* (spółgłoski zgłoskotwórcze) w języku polskim zmieniły się w grupy głoskowe *-il-* lub *-el-* oraz *-ar-*, *-er-*, *-erz-*, a w języku czeskim zachowały swoje brzmienie lub zmieniły się w *-lu-*, proszę odgadnąć, co po polsku znaczą następujące czeskie wyrazy:

* vlk	–	wilk	
vlna	–	zrno	–
plný	–	vrch	–
slunce	–	vrba	–
mluvit	–	krk	–
žlutý	–	trh	–

29. Sanskryt jest najstarszym zapisanym językiem wśród języków indoeuropejskich. Wykazuje wiele podobieństw ze współczesnymi językami indoeuropejskimi, w tym i z językiem polskim. Proszę do podanych wyrazów z sanskrytu dopasować odpowiednie słowa polskie: *być, dać, drzwi, gadać, góra, kiedy, lekki, leżeć, nocą, nos, nowy, ogień, opinia (/mniemanie), padać, pić, stać, suchy, taki sam, umieranie, wiatr, wiedza, wiedzący, wtedy, zima, zupa*.

√bhū		laya	
√sthā		sama	
√dā		māna	
√pī		marapa	
kadā		giri	
tadā		dvāra	

veda		gadati	
vid		patati	
agni		nava	
vāyu		naktam	
bhaya	strach (bać się)	laghu	
sūpa		nāsikā	
hima		śuśka	

30. Wiedząc, że w języku pisin, będącym pidżynem na bazie angielskiego słownictwa i miejscowej neogwinejskiej gramatyki, -pela tworzy przymiotniki, proszę przetłumaczyć na polski przytoczone zdanie i podać wyraz tym zdaniem zdefiniowany.

Bikpela¹ blakpela² bokis³ i gat waitpela⁴
na blakpela⁵ tis⁶, oltaim⁷ yu⁸ paitim em em i kraiaut⁹.

.....¹²³, która/e ma⁴
i⁵⁶,⁷ [kiedy]⁸
uderzasz, to⁹. To jest:¹⁰.

31. Na podstawie zdań we wskazanych językach proszę zaznaczyć, z których języków pochodzą pozostałe zdania.

Bardzo lubię uczyć się języków obcych.
Mo nife pupo lati ko awon ede ajeji. joruba
Yabancı dil öğrenmeyi gerçekten seviyorum. turecki
Runtii waxaan jeclahay barashada luqadaha qalaad. somalijski

Waxaan ku faraxsanahay hadiyad saaxiib.
Lana Mo rii ilu ti o lęwa julọ ni agbaye.

Bir arkadaşımın bir hediye ile mutluym.

Dün dünyanın en güzel şehrini gördüm.

Shalay waxaan arkay magaalada ugu quruxda badan aduunka.

Inu mi dun pëlu ɛbun lati odo ore kan.

32. Proszę spróbować powiedzieć, do czego służą poszczególne pomieszczenia w klasztorze.

a) infirmeria

od infirmus (łac. słaby, chory) to pomieszczenie dla chorych, w średniowieczu było to miejsce pełniące rolę szpitala, ale też przytułku dla starych i ubogich

b) dormitorium

.....

c) fraternia

.....

d) oratorium

.....

e) parlatorium

.....

f) skryptorium

.....

g) audytorium

.....

33. Proszę spojrzeć na obce słowa związane z aktywnością w internecie i spróbować zaproponować dla nich polskie odpowiedniki.

a) story	<i>historia, historyjka, mój dzień</i>
b) followers	
c) hashtag	
d) influencer	
e) vlogger	
f) selfie	
g) playlista	
h) tweet	
i) patoinfluencer	
j) tiktoker	
k) youtuber	
l) reels	

JĘZYKI, GWARY, DIALEKTY

1. Proszę dopasować do siebie polskie (lub obcojęzyczne) i śląskie tytuły filmów.

1.	Jo zech je Pón Bóczek	a)	Quo vadis?
2.	Kosmiczno haja	b)	Mission Impossible
3.	Lyjo fachman	c)	Dziewczyna z tatuażem
4.	Szwagier, to je cijnzko sprawa	d)	Gwiezdne wojny
5.	Chopy w czornych ancugach	e)	Robocop
6.	Kaj leziesz?	f)	Batman
7.	Chachor w blaszoku	g)	Zmierzch
8.	Chop-luftmysza	h)	Leon zawodowiec
9.	Ćmi sie	i)	Faceci w czerni
10.	Poszkryflano frela	j)	Jestem na tak
11.	Jo je na ja	k)	Jestem Bogiem
12.	Chop co mo 10 lot do Abrahama	l)	Potwory i spółka
13.	Beboki i kamraty	m)	Czterdziestolatek

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
k												

2. W tekst wpleciono śląskie słowa. Proszę je znaleźć, wypisać, wskazać polski odpowiednik, używając wspólnej podstawy pary polsko-śląskiej.

Wzór: wieczerzać – jeść kolację (wspólna podstawa: wieczerza =
= kolacja, pochodzi od słowa wieczer)

Przyszłam z pracy i zaczęliśmy natychmiast łobiadować. Babcia nam go uwarzyła. Przynajmniej to możemy robić razem, bo *wieczerzać* i *śniadać* nie możemy – każdy wychodzi o innej godzinie. Potem chciałam się okompać, ale nie umiałam oświycić w łazience, żeby znaleźć jakieś domowe oblyczynie. Chciałam się odpowiednio obstroić na wyjście. Tata oboczył, jak się miotam i przyszedł mi pomóc. Porachowałam, że potrzebuję co najmniej godziny, żeby dojść do ładu z moimi rozkoszanymi włosami. Nie mogłam się spomnieć, o której się umówiłam. Pomyślałam, że jak się siedna, to pójdzie mi szybciej. Zadzwoił telefon, to był ten facet, co sprzedowo ubezpieczenia. Nie miałam czasu, ale na szczęście on jest usuchliwy i obiecał zadzwonić później. Miałam więc szansę, żeby się jeszcze dziś z tobą uwidzieć.

1.;
2.;
3.;
4.;
5.;
6.;
7.;
8.;
8.;
9.;
10.;
11.;
12.;
13.;
14.;

3. Proszę przeczytać tekst po śląsku i odpowiedzieć na pytania.

Ôblykej cwiter i kôniec godki, dyc żodyn cie tam niy zno. Nowo frizura, wyglancowane buty a galoty ze kantami. Gyburtstag u kamratów ôd ôjców. U tych Kowolów, co ta szwarno cera majôm. Tõż gibkie szukani za nojlepszôm, biołôm hymdôm. Niy ma. Mamula godo, że cołkiym umazano, a ôna prac a prasować bydzie, ale dziepiyro jutro. We szranku ôstoła sie ale jedna hymda, yno inkszo, tako za wielgo, po kuzynie. Nojgorzyj, że ta hymda je ku tymu we modro-brônotne poski, a dyc w takich to sie terazki ani siyni niy zamiato. Tela yno, że czasu już niy ma, trza ôblykać co je a ciś do tych kamratów. „Dyc żodyn cie tam niy zno” ryczy przemierzło mamula. Tõż nic... możnej chocioż tej ôd nich cery dzisiej tamek niy bydzie?

(na podst. <https://www.belekaj.eu/sl/10-zdan-po-slonsku/>)

1) Jaki wzór ma koszula (hymda)?

.....

2) Czyje urodziny (gyburtstag) się odbywają – kim są Kowolowie?

.....

3) Jaka jest córka Kowolów?

.....

4) Czy koszula ma odpowiedni rozmiar?

.....

5) Kto na urodzinach zna opowiadającego/mówiącego?

.....

6) Co znaczy fraza „oblykej cwiter”?

.....

7) Co można oblec/oblekać w języku ogólnopolskim? Czy te zwroty mają ze sobą coś wspólnego?

.....

KLUCZ

Sztuczne języki

1.

Tak / Nie / Nie / Nie / Tak / Tak / Nie / Tak / Nie / Nie

Nie / Nie / Tak / Tak / Nie / Tak / Tak / Nie / Tak / Tak

Nie / Tak / Tak / Nie / Nie / Tak / Tak / Nie / Tak / Nie / Tak

2.

pościgutcia / pościgut / pościguta / pościgut / pościguto

3.

wyściersiwam	wyściersiwasz	wyściersiwa	wyściersiwamy	wyściersiwacie	wyściersiwają
koszkalitnę	koszkalitniesz	koszkalitnie	koszkalitniemy	koszkalitniecie	koszkalitną
ściem	ściesz	ście	ściemy	ściecie	ściedzą / ścieją
siwisiałam	siwisiałas	siwisiała	siwisiałamy	siwisiałyście	siwisiały
-----	śnieś	niech śniesi/ niech śniesie	śnieśmy	śnieście	niech śnieszą/ niech śniosą

[jak np.: odpoczywać / przyciąć / zjeść lub umieć / wołać / zawiesić lub nieść]

4.

	-ę, -esz	-ę, -isz/-ysz	-m, -sz
ja	odbliniszę	przedleżnicę	nadściurniawam
ty	odbliniszesz	przedleżnicisz	nadściurniawasz
on, ona, ono	odblinisze	przedleżniczi	nadściurniawa
my	odbliniszemy	przedleżnicimy	nadściurniawamy
wy	odbliniszecie	przedleżniciecie	nadściurniawacie
one, oni	odbliniszą	przedleżniczą	nadściurniawają

[jak np.: napisać / polecić / zaśpiewać]

5.

sicznie / (wszpatny) ziakelec / pośmuszny / szmyrtną go / kićmiorkiem / w bądziolce / waszkarka (był waszkarkowy) / wśmiecnie na trzepcu / ziakelec / trzepce

6.

olijać	olijam	olijas	olija	olijamy	olijacie	olijają
odrsnąć	odrsnę	odrsniesz	odrsnie	odrsniemy	odrsniecie	odrsną
ociąć	otnę	otniesz	otnie	otniemy	otniecie	otną
potnijać	potnijałam	potnijałaś	potnijała	potnijałyśmy	potnijałyście	potnijały
naczczyć	-----	naczcij	niech naczczi	naczcijmy	naczcijcie	niech naczczą

[jak np.: objąć / przysnąć / wyciąć / wymijać / uczcić]

7. a)

wstrzęsuję	wstrzęsywałem
wstrzęsujesz	wstrzęsywałeś
wstrzęsuje	wstrzęsywał
wstrzęsujemy	wstrzęsywaliśmy
wstrzęsujecie	wstrzęsywaliście
wstrzęsują	wstrzęsywali

będę wstrzęsywać **lub** będę wstrzęsywała / wstrzęsywał / wstrzęsywało

[jak np. wykupywać]

b)

wstrzęsnę	wstrzęsnąłem
wstrzęsniesz	wstrzęsnąłeś
wstrzęśnie	wstrzęsnął
wstrzęśniemy	wstrzęsnęliśmy
wstrzęśnicie	wstrzęsnęliście
wstrzęsną	wstrzęsnęli

wstrzęśnij

[jak np. zasnąć]

c)

ćwirkowadzę	ćwirkowadziłem
ćwirkowadzisz	ćwirkowadziłeś
ćwirkowadzi	ćwirkowadził
ćwirkowadzimy	ćwirkowadziliśmy
ćwirkowadzicie	ćwirkowadziliście
ćwirkowadzą	ćwirkowadzili

będziecie ćwirkowadzić lub będziecie ćwirkowadziły / ćwirkowadzili

[jak np. prowadzić]

d)

ćwirkowadzam	ćwirkowadzałam
ćwirkowadasz	ćwirkowadzałaś
ćwirkowadza	ćwirkowadzała
ćwirkowadzamy	ćwirkowadzałyśmy
ćwirkowadzacie	ćwirkowadzałyście
ćwirkowadzają	ćwirkowadzały

ćwirkowadzaj

[jak np. wyprowadzać]

8. a)

blizguję	blizgowałam
blizgujesz	blizgowałaś
blizguje	blizgowała
blizgujemy	blizgowałyśmy
blizgujecie	blizgowałyście
blizgują	blizgowały

będziesz blizgować lub będziesz blizgowała / blizgował / blizgowało
[jak np. gotować]

b)

blizgnę	blizgnąłem
blizgniesz	blizgnąłeś
blizgnie	blizgnął
blizgniemy	blizgnęliśmy
blizgniecie	blizgnęliście
blizgną	blizgnęli

blizgnęłabym / blizgnąłbym / blizgnęłobym
[jak np. utknąć]

c)

ściścę	ściściłam
ściścisz	ściściłaś
ściści	ściściła
ściścimy	ściściliśmy
ściścicie	ściściliście
ściścą	ściścili

ściścicie
[jak np. puścić]

d)

ściścám	ściściałem
ściścász	ściściałeś
ściścá	ściściał

ściścamy	ściściliśmy
ściścacie	ściścaliście
ściścąją	ściścali

ściścilibyście

[jak np. polecać]

9.

przesilitek / wyszkaszkója / strzyżga

10.

kejtraniarz / szeżgę / póździ
kośmiazgam / cieszcząc

11.

M.	gęściata	N.	gęściatą
D.	gęściaty	Ms.	gęścianie
C.	gęścianie	W.	gęściano
B.	gęściatę		

[jak np. poświęta]

12.

słowińie / łyście / słowisienkie ciewy / słowisienkie / na nieblóczu

13.

gęściatę / brzysisz / dziarniście, ślusko / przyśmiłaj, kluzgaj / blaśladłszy / brzdęsną

a)	b)	c)	d)	e)	f)
3	1	3	3	4	3

14.

1. ostnać / 2. ścieć / 3. kiwiślam / 4. przestrzewasz / 5. ostniesz / 6. ściesz / 7. owdziej / 8. przestrzewa / 9. ostnie / 10. pści / 11. ście / 12. kiwiśła / 13. pścicie / 14. ściecie / 15. kiwiśłacie / 16. owdziejcie / 17. przestrzewają / 18. ostną / 19. pszczą / 20. niech owdzieją

15.

ja	brokaę
ty	brokacisz
on, ona, ono	brokaci
my	brokacimy
wy	brokacie
one, oni	brokaę

[jak np. tracić]

Języki obce

1.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
b)	f)	i)	a)	h)	k)	d)	j)	c)	g)	e)

2.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
E	H	A	I	C	G	B	J	F	D

3.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
J	F	A	H	I	B	C	D	E	G

4.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
D	G	F	C	H	J	B	E	A	I

5.

1)	2)	3)	4)	5)	6)	7)	8)
g)	h)	f)	c)	a)	b)	d)	e)

6.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
D	E	A	C	B	I	J	H	G	F

7.

1.	2.	3.	4.	5.
D	C	A	E	B

8.

a) powitać, powitanie / b) wybitny / c) śmietana / d) przeszkoda / e) granica / f) powidła

9.

a) środa / b) rano, ranek / c) wczoraj / d) czekolada / e) restauracja / f) muzeum / g) toaleta /
h) jak masz na imię? (= jak cię zwać? < zwać, nazywać) / i) przepraszam / j) ile masz lat?

10.

a) wiadro / b) miasto / c) wiara / d) biały / e) powiadomienie / f) miara / g) ściana

12.

a) siostra / b) wiosna / c) ja biorę / d) ja niosę / e) anioł / f) lato / g) *zamiatać* / h) latać / i) pieśń /
j) miara

13.

Jeśli w języku polskim występuje samogłoska o, która w rodzinie tego wyrazu lub w jego odmianie wymienia się na samogłoskę e, to w języku ukraińskim w odpowiedniku pojawia się samogłoska e. Jeśli natomiast w języku polskim w wyrazie występuje samogłoska a, która w rodzinie tego wyrazu lub w jego odmianie wymienia się na samogłoskę e, to w języku ukraińskim w odpowiedniku pojawi się samogłoska i.

14.

1	2	3	4	5	6	7
poniedziałek	wtorek	środa	czwartek	piątek	sobota	niedziela
segunda-feira	terça-feira	quarta-feira	quinta-feira	sexta-feira	sábado	domingo

15.

końcówki 1. kon.	końcówki 2. kon.	beber	cantar	comer
-o	-o	bebo	canto	como
-as	-es	bebes	cantas	comes
-a	-e	bebe	canta	come
-amos	-emos	bebemos	cantamos	comemos
-ais	-eis	bebeis	cantais	comeis
-am	-em	bebem	cantam	comem

16.

pluca	1	nerki	10
oskrzela	4	wątroba	9
serce	3	jelito gruba	8
żołądek	2	jelito cienkie	7
woreczek żółciowy	5	pęcherz	6

17.

dedos / actrices / lápices / flores / peces / pies / aviadores / perros / actores / chicas

18.

gatos / jueces / caballos / flores / peces / torres / hoteles / chicas / sillas / casas

19.

bailo	canto	estudio	bebo	corro	vivo	parto
bailas	cantas	estudias	bebes	corres	vives	partes
baila	canta	estudia	bebe	corre	vive	parte

bailamos	cantamos	estudiamos	bebemos	corremos	vivimos	partimos
bailáis	cantáis	estudiáis	bebéis	corréis	vivís	partís
bailan	cantan	estudian	beben	corren	viven	parten

Na podstawie 3. osoby lp lub 1. i 2. osoby lm.

20.

hablo	canto	bailo	bebo	como	vivo	abro
hablas	cantas	bailas	bebes	comes	vives	abres
habla	canta	baila	bebe	come	vive	abre
hablamos	cantamos	bailamos	bebemos	comemos	vivimos	abrimos
habláis	cantáis	bailáis	bebéis	coméis	vivís	abris
hablan	cantan	bailan	beben	comen	viven	abren

21.

a) -as, -us / b) -a

22.

M. suns / D. suna / C. sunam / B. sunu / N. sunu / Ms. sunā / W. suns
M. kovas / D. kovo / C. kovui / B. kovą / N. kovu / Ms. kove / W. kove

23.

brzeg	czereda	Władysław	portki
trzoda	czeremcha	własny	czerstwy
Włodzimierz	czereśnia	właściwy	Bałtyk
głos	czerep	brama	Karol
droga	horodniczy	straż	Karwina
król		władza	pergamini
groch			warstwa
brona			
stróż			
brzoza			
brzezina			
włodarz			
włości			

24.

polski	czeski	słowacki	słoweński
miód	med	med	med
niedźwiadek	medvídek	macko	medvedek
talerze, miski	talířky	tanieriky	sklede
proszę	prosim	prosím	prosim
spytał	zeptal	opýtal	vprašal

25.

postrv / na prodej / predaj / kousek / kúsok / košček / prodavač / ptiči / kvety, trávy / papradí
(współcześnie: kapradý) / za rojstni dan / k narodeninám

słowacki: (daváme) záruku, záruku, czeski: záruku

26.

a) dober dan / b) teplota / c) krk / d) hrdlo / e) grlo / f) recept / g) rýma / h) -u / i) -em / j) -am /
k) teplota / l) trápi / m) teče

27.

niemiecki / czeski / francuski / portugalski / turecki

28.

welna	ziarno
pełny	wierzch
słońce	wierzba
mówić	kark
żółty	targ

29.

być	leżeć
stać	taki sam
dać	mniemanie
pić	umieranie

kiedy	góra
wtedy	drzwi
wiedza	gadać
wiedzący	padać
ogień	nowy
wiatr	nocą
strach (bać się)	lekki
zupa	nos
zima	suchy

30.

1. duża / 2. czarna / 3. skrzynia / 4. białe / 5. czarne / 6. zęby / 7. zawsze / 8. ty / 9. płacze, krzyczy / 10. fortepian

31.

somalijski / joruba / turecki / turecki / somalijski / joruba

32.

od łac. dormire – ‘spać’: sypialnia / od łac. frater – ‘brat’: miejsce wspólnych zajęć braci zakonnych / od łac. orare – ‘modlić się’: miejsce modlitwy / od łac. parlare – ‘mówić’: rozmównica / od łac. scribere – ‘pisać’: miejsce kopiowania, przepisywania ksiąg / od łac. audire – ‘słyszeć’: sala wykładowa

Języki, gwary, dialekty

1.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
k)	d)	h)	b)	i)	a)	e)	f)	g)	c)	j)	m)	l)

2.

1. łobiadować 'jeść obiad' (łobiod/obiad)
2. uwarzić 'ugotować' (war)
- 3) śniodać 'jeść śniadanie'
- 4) okompać 'wykąpać'
- 5) oświycić 'zapalić światło'
- 6) oblyczynie 'ubranie' (oblec, oblekać)
- 7) obstroić 'wystroić się' (stroić się)
- 8) oboczył 'zobaczył'
- 9) porachowałam 'policzyłam' (rachunek)
- 10) rozkosmanymi 'rozczochanymi' (kosmyk)
- 11) sie spomnieć 'sobie przypomnieć'
- 12) sie siedna 'sobie usiądę'
- 13) sprzedowo 'sprzedaje'
- 14) usuchliwy 'postuszny' (słuchać)
- 15) uwidzieć 'zobaczyć' (widzieć)

3.

- 1) modro brōnotne poski ('niebiesko-brązowe paski')
- 2) u Kowolōw, kamratōw ōd ōjcōw ('przyjaciół rodziców')
- 3) szwarno ('ładna')
- 4) jest za wielgo ('za duża')
- 5) żodyn ('nikt')
- 6) wkładaj (na siebie) sweter
- 7) pościel

Czytelnik zeszytów *(Nie)codzienny polski* jest traktowany jako czynny, aktywny, zaangażowany uczestnik procesu poznawania i użytkowania języka polskiego w jego zróżnicowaniu. Nie tyle uczy się pod kierunkiem nauczyciela, co samodzielnie poznaje język dzięki impulsom i inspiracjom przewodnika.

Poznając język, jest uczniem, ale i staje w roli badacza, czasem eksplorującego nieznaną, nawet egzotyczne języki, by samodzielnie zdobyte wiedzę i umiejętności zastosować w mówieniu/pisaniu po polsku. Podejmuje eksperymenty, tworząc nowe słowa z wykorzystaniem poznanych mechanizmów słotwórczych. Uczy się radzić sobie z nowymi słowami, nie tylko sięgając do słownika, ale też dzięki własnym analizom ich składników. Bawi się słowami, sylabami, fragmentami słów czy tekstów jak klockami, scrabble'ami, puzzlami.

Ćwiczenia zawarte w zeszytach tak edukują odbiorcę, aby stał się wrażliwym i uważnym, a zwłaszcza refleksyjnym użytkownikiem języka polskiego.

Zeszyty z cyklu *(Nie)codzienny polski* uważam za znakomity zestaw ćwiczeń uwzględniający postulaty nowoczesnej dydaktyki i glotto-dydaktyki, kształtujący kompleksową kompetencję językową, dający czytelnikowi sprawne narzędzia (przysłowiową „wędkę”) do pełnego udziału w komunikacji w języku polskim.

Zeszyt 1. przekonuje użytkownika poprzez proponowane ćwiczenia, że język ma charakter systemu, całości ustrukturyzowanej, uporządkowanej, przewidywalnej. Zadania pozwalają czytelnikowi, wyposażonemu w tę zasadę poznawczą, samodzielnie, kierując się wskazówkami autorek, rozwiązywać wskazane problemy językowe. Świetnym wprowadzeniem w proces poznawania języka polskiego jest rozpoczęcie od zadań z zakresu leksyki języka wymyślonego skonstruowanego na podłożu polszczyzny. Ćwiczenia zachęcają do zestawiania i porównywania z polskim różnych języków – własnego i innych poznawanych obcych. Oryginalnym zabiegiem jest wprowadzenie w poznanie języka polskiego elementów śląszczyzny.

[z recenzji prof. dr hab. Małgorzaty Kity]

ISBN 978-83-63268-77-0